

[Vilhelm Rasmussen.]

Danmarks Historie, og hvis Virkninger, som man har sagt, bl. a. er dette, at det lille Land paa Grund af sin Opdragelse gennem Folkeskoler, gennem Højskoler, gennem de nyere Former for højere Skoler har en saadan Oplysningsstandard, at selv den jævneste Mand i Danmark er i Stand til at følge med paa sit særlige Arbejdsfelt og tilegne sig enhver Nydannelse, der kommer frem, hvis han ikke selv er i Stand til at finde paa noget nyt. Derfor har jeg Ret i, at der ikke er noget, som det betaler sig bedre at ofre noget paa end et rationelt Opdragelsesvæsen. Det er ikke udtømt med at sige, at man faar store Renter af sine Penge. Nej, man faar Kapitalen mange Gange igen, notabene, hvis det virkelig er et rationelt Opdragelsessystem, man har, og man anvender Pengene paa forstandig Vis. Og nu er der det mærkelige, at medens Danmark faktisk *har haft* den førende Stilling paa dette Omraade, er dette ikke længere Tilfældet. Rundt om i Verden, i alle Kultursamfund arbejder man med en fænomenal Energi paa at skabe værdifulde Nydannelser paa Opdragelsens Omraade. Derfor er det tvungende nødvendigt, hvis vi ikke før eller senere skal komme bagud i Konkurrencen, at vi ogsaa her i Danmark forstaar, at Tiden kræver, at vi ogsaa er vaagne paa dette Omraade og forstaar at indføre de Reformers, som vor Tid netop kræver. Og hvis vi saa analyserer vor Tid og spørger: Hvad er det, der nu særlig er Brug for? maa den tænksomme Iagttager hurtigt komme til det Resultat, at det for ethvert Menneske, Landbruger, Haandværker, handlende, hvad han end giver sig af med, er Hovedsagen, at han er en skarp Iagttager og et initiativrigt Menneske, der kan bruge, hvad nyt og godt der kommer frem, og, hvis han er særlig fremragende, selv finde paa noget nyt og godt, hvorved han kommer frem for andre. Og hvis det høje Ting blot vilde tænke denne Tanke helt til Ende og anvende den paa hele Nationen, saa vil man se, hvad det betyder. Det vil betyde, hvis vi sætter os dette bevidste og rationelle Maal, at hvert enkelt Menneske efter sine personlige Forudsætninger paa sit særlige Omraade om muligt skal være en Foregangsmand, men dog i det mindste en, der er med, hvor de første findes. For at det kan ske, kræves der en rationel og grundig Omdannelse af al Folkeopdragelse her i Landet. Hvis jeg ikke var bange for, at man blev vred paa mig, skulde jeg gerne skildre det, men det vil jeg ikke, jeg vil nøjes med at anmode den højtærede Undervisningsminister om, med

den store Interesse, som han har for Opdragelsen, at gaa i Gang med et Arbejde paa at revidere samtlige Undervisningsvejledninger for alle Arter af Skoler og modernisere alle disse Vejledninger i saa høj Grad, som han maatte finde Anledning til. Saa vilde vi kunne komme et ganske overordentlig stort Skridt fremad, selv om vi maaske kommer til at vente en Stund endnu paa Lovgivningsarbejder, ved hvilke Skolen skal reformeres.

Hvis jeg troede, at man hurtigt kunde gennemføre en ny Lovgivning for alle Arter af dansk Skole, vilde jeg ikke have holdt denne Tale, saa vilde jeg have sagt til mig selv: det kommer alt sammen. Men nu skal vi jo i Aar efter det høje Ministeriums Planer først have gennemført en Lov om Læreruddannelsen — og jeg erkender, at Læreren er det vigtigste ved Skolen. Saa skal vi have en Lov om Skolens Styrelse og Tilsyn, og først naar disse to meget betydningsfulde og indgribende Love er gennemført, kan vi tænke paa at begynde paa den egentlige Lovgivning om Folkeskolen, Mellemskolen, Realskolen o. s. v. Det vil, selv set fra et optimistisk Synspunkt, tage nogen Tid, og derfor mener jeg, at det vilde være højst uheldigt, om man ikke benyttede den mellemliggende Tid til at gøre, hvad der kan gøres, paa den nugældende Lovgivnings Grund. Nu ved jeg godt, at man fra visse Sider her i det høje Ting har Betæneligheder ved Cirkulærer og Vejledninger, naar der ikke er givet nye Love, men disse Betæneligheder maa jo svinde, efter at den tidligere Undervisningsminister, Hr. Byskov, udstedte saadanne Vejledninger for Seminarierne, uden at der var gennemført nogen som helst ny Lovgivning vedrørende Seminariernes Arbejdsmaade. Saa hvad Princippet angaar, gaar jeg ud fra, at vi i hvert Fald er et mægtigt Flertal i denne Sal, der erkender, at saadanne Vejledninger kan udstedes. Jeg kalder dem udtrykkelig *Vejledninger*, for jeg ønsker slet ikke, at man skal give snævre, strenge Paabud for Læreren i Skolen, tværtimod, Læreren i Skolen skal kunne arbejde først og fremmest efter sin egen dybere Natur og sine Synspunkter om, hvad der er ret og rigtigt. Alligevel har Vejledninger af den Art, jeg her har talt om, en ganske overordentlig stor Betydning, fordi den Lærer, der nu om Stunder vil arbejde i den Retning, jeg her har antydnet, har alle Cirkulærer imod sig; den derimod, der i Fremtiden vil arbejde i denne Retning, vilde, hvis der var den Art ministerielle Vejledninger, i dem have et Rygstød. Det er altsaa mit Ønske, at den højtærede